30. 11. 2011

ID: 78957

Trest propadnutí majetku

Trestem propadnutí majetku podle § 51 odst. 1 tr. zák. může být postižen buď veškerý majetek pachatele trestného činu nebo jeho část, kterou mohou být například i jeho pohledávky. Předpokladem toho je, že jej soud odsuzuje k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Výrok o propadnutí majetku však může dopadat jen na jeho vlastní majetek (§ 52 tr. zák.). Nutno mít přitom na paměti, že do něj nepatří ty majetkové hodnoty, které získal trestnou činností, protože vlastnické právo ani žádné jiné majetkové právo nelze trestným činem nabýt. V tomto ohledu se právní režim ukládání trestu propadnutí majetku liší od právního režimu ukládání trestu propadnutí věci. Tak je tomu proto, že zákon umožňuje vyslovit též propadnutí věci získané trestným činem [srov. § 55 odst. 1 písm. c) tr. zák.], byť jinak obecně také stanoví požadavek, aby šlo o majetek obviněného (srov. § 55 odst. 2 tr. zák.).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 172/2011, ze dne 15.6.2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání dovolání obviněné P. S., proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 2 T 245/2008, a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně spoluobviněného S. S., tak, že z podnětu dovolání obviněné P. S. se podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně ní a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně spoluobviněného S. S. částečně zrušuje rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, a to v celém výroku o trestech těmto obviněným uložených. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se přikazuje Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 265l odst. 4 tr. ř. se obviněný S. S. bere do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr. ř.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Teplicích rozsudkem ze dne 23. 4. 2010, sp. zn. 2 T 245/2008, uznal obviněnou P. S. (dále převážně jen „obviněná“, příp. „dovolatelka“) vinnou skutkem blíže popsaným v bodě I. výroku rozsudku, kterého se dopustila společně s obviněným S. S. a který soud právně kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „trestní zákoník“). Za to jí uložil podle § 283 odst. 2 trestního zákona (správně mělo být „trestního zákoníku“) trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon jí podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti roků. Dále soud podle § 80 odst. 1 tr. ř. rozhodl o vrácení vozidla zn. Renault Megane 1,9D, této obviněné.

Stejným rozsudkem soud zároveň rozhodl ohledně zbývajících tří obviněných (N. M., v M., N. S., v M., M. Š., v M.).

Proti odsuzující části rozsudku podali všichni obvinění a státní zástupce odvolání. Krajský soud v Ústí nad Labem o nich rozhodl rozsudkem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, a to ohledně

obviněné P. S. tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu (stran této obviněné) rozhodl tak, že

„I. obžalovaní S. S., P. S. a N. M.
- společně prováděli obchody s heroinem, když obžalovaní S. S. a P. S. předávali ve dnech 12. 11. 2006, 9. 12. 2006, 19. 12. 2006 a 8. 1. 2007 na různých místech v okolí svého bydliště a dalších místech v T., za pomoci tzv. mrtvých schránek obžalovanu N. M. heroin, pokaždé v množství nejméně 0,5 kg a obdobným způsobem, pomocí tzv. mrtvých schránek pak obžalovaný N. M. obžalovaným S. S. a P. S. předával peníze za heroin, případně zaslal peníze do zahraničí, kde se v té době obžalovaný S. S. zdržoval, přičemž heroin do schránek umisťovala obžalovaná P. S. a obžalovaný N. M. si heroin ze schránky poté vybíral, přičemž umisťování heroinu do schránek a přebírání peněz řídil obžalovaný S. S. telefonicky ze zahraničí, a určoval P. S. a N. M. čas, místo a způsob předání heroinu a obžalovaný N. M. heroin následně prodával či předával nejméně dalším deseti osobám, z nichž byl ztotožněn V. S.,

přičemž heroin je jako omamná látka uvedena v příloze č. 3 k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění, a obžalovaní k jeho prodeji a k nakládání s ním neměli příslušná zákonná povolení“.

Takto popsané jednání obviněné P. S. odvolací soud právně kvalifikoval jako trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“), za nějž jí uložil podle § 187 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání čtyř roků, pro jehož výkon ji podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 51 odst. 1 tr. zák. současně jí a obviněnému S. S. uložil trest propadnutí majetku do výše 10.000.000,- Kč. [Ostatní výroky předmětného rozsudku je pro účely tohoto rozhodnutí momentálně nadbytečné citovat, proto v dalším Nejvyšší soud odkazuje na text rozsudku soudu druhého stupně.]

Obviněná s takovýmto rozhodnutím odvolacího soudu nesouhlasila a podala proti němu dovolání. Učinila tak prostřednictvím obhájce JUDr. M. K. písemným podáním ze dne 29. 11. 2010 a opřela je o dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněná vyslovila nesouhlas s právním posouzením svého jednání jako trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a současně vznesla požadavek, aby dovolací soud rozhodl, které ustanovení trestního zákona či trestního zákoníku je pro ni příznivější. Za nesprávné v této souvislosti označila úvahy odvolacího soudu obsažené na č.l. 34 a 35 odůvodnění jeho rozsudku, neboť se domnívá, že na základě chybných premis nesprávně stanovil kvalifikační moment u tohoto druhu trestné činnosti. Pokud totiž soud uvedl, že pokaždé (12. 11. 2006, 9. 12. 2006, 19. 12. 2006 a 8. 1. 2007) došlo k předání nejméně 0,5 kg heroinu, nezohlednil to, za co jsou pachatelé této trestné činnosti skutečně odpovědní. Obviněná rovněž podotkla, že u skutku ze dne 8. 1. 2007 nebyla zcela ozřejměna intelektuální a volní stránka jejího jednání. Následně poukázala na bod III. napadeného rozsudku, ze kterého vyplývá, že průměrná báze heroinu v zajištěných balíčcích činila 15,7 % (v rozmezí od 14,0 % do 18,8 %).

V této souvislosti dovolatelka v obecné rovině rozvedla, že často nebývá postihována drogová činnost jako taková, kdy odběratel je v podstatě podváděn. Vyslovila též nesouhlas se závěry odvolacího soudu, který se zcela nesprávně řídil stanoviskem Národní protidrogové centrály a odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra a odklonil se tak od zásady, že soud nalézá právo. Měla za to, že nalézací soud dospěl k správnějšímu právnímu názoru, neboť postřehl rozdíl mezi pojmy „ve větším rozsahu“ a „ve značném rozsahu“, a proto rozhodl o použití druhého odstavce § 283 trestního zákoníku a také správně dovodil (ačkoli to výslovně nevyjádřil) míru společenské škodlivosti jejího

jednání. Poukázala rovněž na to, že je manželkou pravověrného muslima, s nímž „na žádné téma diskuze nejsou“. Odvolacímu soudu vytkla, že tuto skutečnost zcela pominul, když „ve výměře trestu a jeho druhu až cynicky přehlíží potřeby dvou nezletilých dětí“.

Existenci druhého dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněná spatřovala v tom, že soud druhého stupně pochybil ve výroku o trestu propadnutí majetku, který založil na principu „kolektivní viny“ a jejího manželského vztahu ke spoluobviněnému S. S., přičemž toto své rozhodnutí odůvodnil odkazem na existenci společného jmění manželů, do kterého – podle jeho názoru – spadá i výnos a majetkový prospěch z trestné činnosti. Odkázala na rozpor mezi ústním a písemným odůvodněním citovaného rozsudku a zdůraznila tu jeho pasáž, podle níž „se snažila získat trestnou činností 3 milióny Kč a její manžel 7 miliónů Kč, a proto ukládá trest ve výměře 10 miliónů Kč“. Odvolací soud postupoval tak, jako kdyby nevěděl, že výrok o trestu propadnutí majetku se vztahuje jen na majetek náležející pachateli. Dovolatelka se s použitou argumentací neztotožnila a namítla, že odvolací soud svůj závěr učinil, aniž by podrobněji zkoumal a zjišťoval vlastnický či jiný vztah pachatele k hodnotám, které byly předmětem zpochybňovaného výroku o trestu propadnutí majetku, když navíc ani nedospěl k závěru o spolupachatelství.

V závěru svého podání proto dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) z důvodů specifikovaných v dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 23. 4. 2010, sp. zn. 2 T 245/2008, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhla postup směřující k odložení výkonu rozhodnutí předvídaný ustanovením § 265h odst. 3 tr. ř.

Naposledy uvedenému návrhu dovolatelky Nejvyšší soud již dříve vyhověl, když usnesením ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1550/2010, vyslovil, že podle § 265h odst. 3 tr. ř. se jí odkládá výkon pravomocně uložených trestů odnětí svobody i propadnutí majetku.

K podanému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), jenž uvedl, že argumentaci dovolatelky ve vztahu k právnímu posouzení skutku přisvědčit nelze. Obviněná se – podle jeho názoru – mylně domnívá, že množství drogy ve smyslu kvalifikačních okolností podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. a § 283 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku se odvozuje od množství báze (účinné psychotropní látky) té které omamné látky v zadržené droze. Tak tomu ovšem není, neboť údaj o množství účinné psychotropní látky v droze je významný z hlediska stanovení většího než malého množství drogy podle přílohy 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Pokud jde konkrétně o heroin, v množství větším než malém (více než 1,5 g) musí být obsaženo nejméně 0,2 g účinné látky, což odpovídá koncentraci 13,3 %. Státní zástupce proto uzavřel, že také z tohoto hlediska kvalita zadržené látky s rezervou odpovídá heroinu v té podobě, v níž je běžně distribuován. Jakékoli úvahy o „podvodu“ na konzumenty v této souvislosti označil jako irelevantní a dodal, že uživatelé heroinu nekupují účinnou psychotropní látku v čistém stavu; tato okolnost je všem známa a všichni počítají s tím, že ve větší či menší míře je „čistá“ droga naředěna jinými příměsemi. Jestliže podle skutkových zjištění soudu obviněná participovala na distribuci nejméně dvou kilogramů heroinu, pak podle běžné soudní praxe toto množství odpovídá mnohonásobku znaku „ve velkém rozsahu“ (jemuž by dokonce odpovídalo i 15,8 % z celkového množství heroinu, čili i čistý podíl účinné psychotropní látky). Z hlediska formálních znaků by tedy mohlo být jednání obviněné bez nejmenší pochyby posouzeno jako zločin podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku; závěr odvolacího soudu v tomto ohledu tudíž shledal zcela správným, jelikož pro obviněnou je příznivější posouzení skutku podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. V naznačeném směru státní zástupce shledal dovolání obviněné zjevně neopodstatněné.

Poněkud odlišné stanovisko státní zástupce zaujal k výhradě vznesené proti uloženému trestu propadnutí majetku. Z hlediska formálních podmínek ukládání tohoto druhu trestu (§ 51 odst. 1 tr. zák.) neshledal žádné překážky, pro které by obviněné nemohl být trest propadnutí majetku uložen, neboť byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž nepochybně získala (ve spolupachatelství se svým manželem) majetkový prospěch. Vyjádřil názor, že na překážku není ani skutečnost, že znak majetkového prospěchu není expressis verbis vyjádřen v popisu skutku ani v právní větě a tedy v právní kvalifikaci skutku, neboť zištnost je imanentním znakem tohoto druhu trestné činnosti a z hlediska podmínek pro uložení trestu propadnutí majetku není nezbytné zkoumat a kvantifikovat konkrétně nabytý majetkový prospěch. Vyslovil rovněž domněnku, že není vyloučeno ani to, aby limitovaný trest propadnutí majetku byl uložen současně oběma manželům, čímž ex lege zaniklo jejich zákonné majetkové společenství (společné jmění manželů). Nicméně dodal, že soud druhého stupně opomněl hodnotit materiální podmínky, jejichž naplnění je nezbytné pro to, aby mohl být tento druh trestu uložen.

Z obsahu odůvodnění napadeného rozhodnutí státní zástupce usoudil, že Krajský soud v Ústí nad Labem totiž vůbec nezkoumal poměry obviněné z hlediska uložení právě této razantní majetkové sankce, zejména pokud současně postihl propadnutím majetku i jejího manžela. Paušální vyjádření soudu, že bylo na obviněné, aby jako matka myslela na výchovu a zázemí dvou nezletilých dětí (a proto na jejich zájmy soud při ukládání trestu nemůže brát zřetel) se státnímu zástupci jeví jako nepřijatelně formalistické, neadekvátní reálné rodinné situaci obviněné a ve svých důsledcích asociální. Ačkoli tato vada zřejmě nenaplňuje ducha dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., protože za trestný čin podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. lze tento trest uložit a zákon jeho sazbu nijak nevymezuje, vyjádřil přesvědčení, že soud v tomto případě vydal rozhodnutí, jež spočívá na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, pokud jde o podmínky aplikovatelnosti § 51 tr. zák. v případě dovolatelky.

Státní zástupce s ohledem na shora rozvedené skutečnosti uzavřel, že výhrady uplatněné dovolatelkou lze dílem pokládat za důvodné, a proto (vzhledem k povaze zjištěné vady) navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, ve výroku o trestu propadnutí majetku uloženém obviněné P. S., aniž by bylo nutno činit další opatření, a aby toto své rozhodnutí učinil za podmínek uvedených v ustanovení § 265r odst. 1 tr. ř. v neveřejném zasedání. Pro případ, že by Nejvyšší soud shledal podmínky pro jiné rozhodnutí, vyjádřil ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. výslovný souhlas s rozhodnutím věci v neveřejném zasedání i jiným než navrženým způsobem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné [§ 265a odst. 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněnou uplatněné dovolací důvody lze považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. Současně je třeba dodat, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami.

Jak již bylo uvedeno výše, obviněná uplatnila dva důvody dovolání. Prvním z nich byl dovolací důvod vymezený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení

zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin, nebo se o trestný čin vůbec nejednalo. Důvody dovolání jako specifického opravného prostředku jsou koncipovány tak, že v dovolání není možno namítat neúplnost dokazování, způsob hodnocení důkazů a nesprávnost skutkových zjištění ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních.

Z tohoto pohledu některé z námitek, které obviněná v rámci tohoto dovolacího důvodu uplatnila, je třeba považovat za irelevantní. Jde především o výhradu vztahující se k jakémusi „podvodu na konzumenty“, která má charakter výhrady převážně skutkové. Přesto lze pro úplnost a pro větší přesvědčivost tohoto rozhodnutí uvést (ve shodě se státním zástupcem), že prakticky všichni uživatelé heroinu si jsou vědomi toho, že nekupují účinnou psychotropní látku v čistém stavu, naopak počítají s tím, že tzv. „čistá“ droga je ve větší či menší míře naředěna jinými příměsemi. A pokud se obviněná podle skutkových zjištění soudu spolupodílela na distribuci nejméně dvou kilogramů heroinu, pak podle běžné soudní praxe toto množství odpovídá mnohonásobku znaku „ve velkém rozsahu“, jak o tom ještě bude dále zmínka.

Další výhrady, které dovolatelka subsumovala pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., však Nejvyšší soud považoval za relevantně uplatněné (zejména pak ty, které se vztahovaly k právnímu posouzení skutku). Přesto dospěl k závěru, že jde o námitky zjevně neopodstatněné.

Na tomto místě je vhodné připomenout, že soud prvního stupně jednání obviněné právně kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropnímu látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku. Toho se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

Odvolací soud k podaným odvoláním obviněných a státního zástupce (to bylo podáno v neprospěch i dovolatelky) po zrušení rozsudku soudu prvního stupně částečně upravil skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně (srov. popis skutku shora), když skutky rozdělené soudem prvního stupně do bodů I. a IV. souhrnně popsal pod bodem I. (z důvodu jejich časové a logické provázanosti) a současně v této části snížil množství prodávaných drog z původního rozsahu 0,5 kg až 1 kg (při každém dílčím útoku) na množství nejméně 0,5 kg (při každém dílčím útoku).

Soud druhého stupně při upřesněném skutkovém zjištění uznal dovolatelku vinnou trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Toho se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného pchovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, spáchá-li takový čin ve větším rozsahu.

Po subjektivní stránce se u obou těchto trestných činů vyžaduje úmysl. Jelikož jde o ohrožovací trestné činy, jsou dokonány již vyrobením, dovezením, provezením, nabídnutím, zprostředkováním, prodáním nebo jiným opatřením jinému nebo přechováváním uvedených látek pro jiného, pokud se tak děje neoprávněně.

Z hlediska uplatněného dovolacího důvodu lze námitky obviněné pro snazší orientaci v problematice rozdělit na dva základní okruhy, které by měly být předmětem dovolacího přezkumu.

Předně je zapotřebí zodpovědět otázku, zda znaku „ve větším rozsahu“ skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. odpovídá znak „ve značném rozsahu“ podle ustanovení § 283 odst. 1, 2 písm. c)

trestního zákoníku, jehož aplikace se v návaznosti na rozsudek soudu prvního stupně ve svém dovolání obviněná domáhala, resp. zda znak „ve větším rozsahu“ má být vykládán shodně jako za dřívější právní úpravy, tj. trestního zákona, či zda je na místě zmírnit aplikační kritéria tohoto znaku.

Poté bude nutné posoudit, zda zjištěné okolnosti nasvědčují spáchání činu „ve značném rozsahu“ a lze tudíž souhlasit s dovolací argumentací obviněné a skutek kvalifikovat jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, nebo zda se vhodnějším a správným jeví právní kvalifikace jako trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. použitá soudem druhého stupně.

Ke vzájemnému vztahu zákonných znaků „ve větším rozsahu“ podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. a „ve značném rozsahu“ podle § 283 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku se Nejvyšší soud opakovaně vyjádřil již v minulosti. Stalo se tak naprosto jednoznačně například v jeho usnesení ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 729/2010 (publikovaném v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2010, sešit 68, pod č. T 1316), v němž vyslovil názor, že tyto znaky nejsou totožné, resp. že nutné podmínky pro naplnění znaku „ve větším rozsahu“ podle trestního zákona účinného do 31. 12. 2009 nenaplňují současně i znak „ve značném rozsahu“ podle trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010. Nejvyšší soud vyšel ze skutečnosti, že již pouhé porovnání pojmů „větší“ a „značný“ svědčí pro závěr o jisté gradaci rozsahu jednání pachatele. Stejný znak „ve větším rozsahu“ je přitom použit v obou trestních kodexech, byť v trestním zákoníku pouze ve vztahu k dítěti (i mladšímu 15 let), a proto (Nejvyšší soud) neshledal důvod pro zmírnění aplikačních kritérií znaku „ve větším rozsahu“ oproti výkladu tohoto znaku za účinnosti dřívější právní úpravy. Je sice skutečností, že trestní zákoník zavedením znaku „ve značném rozsahu“ zmírnil podmínky trestního postihu pachatelů ohrožujících svou trestnou činností dospělé konzumenty drog, znění zákona je však vyjádřením vůle zákonodárce, kterou by Nejvyšší soud zmírněním dosavadního výkladu znaku „ve větším rozsahu“ v podstatě nepřípustně modifikoval. Z důvodové zprávy k trestnímu zákoníku totiž vyplývá, že účelem rekodifikace drogových deliktů bylo také odstranění přepínání trestní represe u některých okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, přičemž důraz je kladen zejména na ochranu dětí před důsledky trestné činnosti tohoto druhu. [K řešené problematice „rozsahu“ trestné činnosti zmiňovaného charakteru lze dále odkázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005 (publikované pod č. 1/2006 Sb. rozh. trest.), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2009, sp. zn. 7 Tdo 1331/2009 (publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2010, sešit 62, pod č. T 1250), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010 (publikované pod č. 12/2011 Sb. rozh. trest.), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 6 Tdo 609/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. 6 Tdo 42/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 3 Tdo 242/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. 3 Tdo 187/2011, a další.]

Původní právní úprava znala jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u rozsahu jen tuto jeho jedinou hodnotu, tj. „větší rozsah“, pod nějž zahrnovala jakýkoli rozsah, který převyšoval množství, jež bylo stanoveno pro čin spáchaný v základní skutkové podstatě podle § 187 odst. 1 tr. zák., za situace, že stupeň nebezpečnosti činu byl značně vysoký, tedy zejména tehdy, jestliže pachatel vyrobil, dovezl, vyvezl, provezl, nabízel, zprostředkoval, nebo jinak jinému opatřil anebo přechovával pro jiného drogu v množství, které bylo způsobilé k použití pro více lidí. Pod tento znak spadal jak rozsah, který mohl jen nepodstatně převyšovat základní vymezení v odst. 1 § 187 tr. zák., nebo nedosahoval velkých rozměrů a nevytvářel mimořádné nebezpečí, ale i takový, který mohl být dokonce enormní.

Právě proto, že pod tento jediný znak „většího rozsahu“ se podřazovaly všechny případy, které se zejména co do rozsahu této trestné činnosti odlišovaly od věcí méně nebezpečných soustředěných např. jen na několik osob u množství drog pohybujících se v desítkách gramů až po ty, které

přesahovaly území státu, zahrnovaly činnost rozsáhlé povahy a distribuci velikého množství drog, trestní zákoník rozsah rozčlenil v § 283 celkem na tři diferenciované znaky představující odlišné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Z tohoto důvodu to, co bylo dříve chápáno jako „větší rozsah“ ve smyslu § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák., je nyní podle ustanovení § 283 trestního zákoníku rozděleno do tří kategorií rozsahu – „větší“, „značný“ a „velký“.

Znak „většího rozsahu“ nebyl konkrétně stanoven v trestním zákoně a stejně tak není konkrétně stanoven ani v trestním zákoníku. Při stanovení většího rozsahu omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu je proto třeba mít na zřeteli kvantifikační stupně rozsahu činu (větší, značný, velký). I s ohledem na ně (pro určení míry jejich vzájemné proporcionality) lze konkrétní rozsah stanovit. V každém posuzovaném případě je nutno individuálně přihlédnout k jeho specifickým okolnostem, zejména k tomu, o jakou z uvedených látek nebo jedů se jedná, jaká je jejich kvalita, jaká byla intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala, apod. Na naplnění znaku většího rozsahu je rovněž možné usuzovat z výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku nebo jed pachatel buď utržil, anebo utržit chtěl, či mohl. Dalším kritériem může být i délka doby, po kterou pachatel s uvedeni látkami nebo jedy neoprávněně nakládal, eventuálně to, pro jaký okruh osob byl určen. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, případně i jiné skutečnosti (srov. rozhodnutí citovaná již shora, zejména rozhodnutí č. 1/2006 Sb. rozh. trest.). V každém posuzovaném případě se proto individuálně přihlédne k jeho specifickým okolnostem, zejména k tomu, o jakou z uvedených látek se jednalo, jaká byla její kvalita, jaké bylo její množství, jaká byla intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala apod.

Nový trestní zákoník v rámci právní úpravy drogových deliktů pojem „větší rozsah“ používá, avšak v poněkud užším smyslu. U „většího rozsahu“ podle § 283 trestního zákoníku je totiž vždy dána vazba na další podmínku, kterou je v odst. 2 písm. d) trestního zákoníku dítě, a v odstavci 3 písm. d) trestního zákoníku dítě mladší patnácti let.

V obecné rovině lze tedy shrnout, že závěr o naplnění určitého typu rozsahu je nutné opřít především o množství omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, s nímž pachatel nakládal způsobem předpokládaným v ustanovení § 283 odst. 1 trestního zákoníku, event. § 187 odst. 1 tr. zák., a to i s ohledem na druh a kvalitu této látky. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, dobu, po kterou tak činil, počet osob, jimž je např. opatřil, prodal, pro ně přechovával, případně i jiné skutečnosti (znovu lze odkázat na rozhodnutí č. 1/2006 Sb. rozh. trest.).

V návaznosti na to je třeba zdůraznit, že pro výklad kvalifikačního znaku „ve značném rozsahu“ podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku lze obdobně převzít táž kriteria jako v případě ustanovení § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák., ovšem s upřesněním, že se zřetelem k nové koncepci trestního zákoníku pochopitelně nelze řešit otázku míry společenské nebezpečnosti, a dále, a to především, že zmíněná kriteria musí být naplněna ve zřetelně vyšší kvantitativní, ale i kvalitativní úrovni. Jinak řečeno, oproti znaku „ve větším rozsahu“ je třeba k naplnění znaku „ve značném rozsahu“ zejména zřetelně většího množství (v kontextu druhu a kvality) omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, delší doby (příp. též kvalifikovanějšího způsobu) nakládání, většího počtu osob, jimž tyto látky pachatel např. opatřil, prodal, pro ně přechovával, případně dalších okolností (výrazná finanční hodnota prodávané nebo držené látky apod.).

V této souvislosti není od věci připomenout, že ani trestní zákon nestanovil žádné minimální množství drogy nejen v rámci znaků základní skutkové podstaty trestného činu podle § 187 odst. 1 tr.

zák., ale ani v případě spáchání takového činu „ve větším rozsahu“ podle § 187 odst. 2 písm. a) tr. zák. (jelikož podle jeho ustanovení nebylo znakem žádného z drogových deliktů jeho spáchání „ve značném rozsahu“ ani „ve velkém rozsahu“, otázka výkladu těchto pojmů vůbec nevyvstávala). Za účinnosti tohoto zákona ustálená soudní praxe vycházela z toho, že u heroinu jde o „množství větší než malé“ za předpokladu, že je přítomno alespoň 0,15 gramu látky Heroin HCl (tj. asi 5 dávek po 30 miligramech), a že „větší rozsah” je dán tehdy, jestliže je přítomno alespoň 1,5 gramů látky Heroin HCl (tj. asi 50 dávek po 30 miligramech). Šlo sice o orientační hodnoty stanovené pokynem nejvyššího státního zástupce obecné povahy č. 6/2000 (posléze č. 2/2006 a č. 1/2008) pro postup státních zástupců při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák., tedy interním předpisem účinným v soustavě státního zastupitelství, který nebyl pro soudy závazný, avšak pokud podle něho státní zástupci postupovali, soudy to akceptovaly především vzhledem k tomu, že uvedené hodnoty byly stanoveny se zřetelem k poznatkům lékařské vědy o účincích drog na lidský organismus a opíraly se i o mezinárodní zkušenosti.

Dále je na místě konstatovat, že kvantifikace rozsahu drogového trestného činu, jak je vymezena zákonnými znaky „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů. Přitom jednotlivé znaky vyjadřující rozsah spáchání trestného činu musí mít ve vzájemné relaci přiměřený a zároveň dostatečně citelný odstup, tak aby tím byla vyjádřena typově rozdílná míra, v níž je dotčen chráněný zájem.

Za určité orientační vodítko pro naznačené odstupňování (a tedy i pro vymezení poměru mezi znaky „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“) může sloužit množství, které je na základě nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů (dále jen „nařízení vlády“ – srov. výklad k § 289 odst. 2 trestního zákoníku) stanoveno jako množství větší než malé u omamných látek, přípravků je obsahujících a jedů, neboť od něho bude možné odvozovat množství, která budou potřebná pro individuální stanovení trestním zákoníkem vyžadovaných různých rozsahů u konkrétní zvlášť přitěžující okolnosti určující rozsah činu podle § 283 trestního zákoníku.

Akceptovala-li dosavadní soudní praxe (za účinnosti trestního zákona), že u heroinu bylo „množství větší než malé“ vázáno na přítomnost alespoň 0,15 gramu látky Heroin HCl, tedy asi 5 dávek po 30 miligramech, a „větší rozsah“ byl podmíněn přítomností alespoň 1,5 gramů látky Heroin HCl, což reprezentovalo asi 50 dávek po 30 miligramech, je zřejmé, že u této drogy „větší rozsah“ byl v podstatě desetinásobkem množství „většího než malého“. Za této situace lze mít v případě drogy heroinu za přiměřené vyjádření rozdílu mezi spácháním činu „ve větším rozsahu“ a spácháním činu „ve značném rozsahu“ takové odstupňování, při kterém „značný rozsah“ je alespoň desetinásobkem „většího rozsahu“, neboť tím je do poměru mezi uvedenými pojmy přenesen stávající poměr mezi pojmy „množství větší než malé“ a „větší rozsah“ a zároveň je plynule, s odpovídajícím odstupem a dostatečně diferencovaně vystižena gradace jednotlivých znaků vymezujících rozsah spáchání činu.

Jestliže je v současné době (za účinnosti trestního zákoníku) podle přílohy č. 2 k citovanému nařízení vlády k naplnění znaku „množství větší než malé“ zapotřebí více než 1,5 gramu drogy heroin, což představuje asi 50 dávek běžného konzumenta (přičemž se vyžaduje nejméně 0,2 gramu účinné látky), pak při respektování poměrů (desetinásobky) je v případě znaku „větší rozsah“ na místě uvažovat o hmotnosti převyšující 15 gramů drogy heroin (s alespoň 2 gramy účinné látky), u znaku „značný rozsah“ o hmotnosti převyšující 150 gramů drogy heroin (obsahující alespoň 20 gramů účinné látky) a u znaku „velký rozsah“ o hmotnosti převyšující 1500 gramů drogy heroin (obsahující alespoň 200 gramů účinné látky).

Na tomto místě je třeba znovu připomenout, že podle skutkových zjištění učiněných odvolacím soudem na podkladě skutkových závěrů soudu prvního stupně dovolatelka společně s dalšími spoluobviněnými participovala na obchodech s heroinem celkem ve čtyřech zjištěných případech na přelomu let 2006 a 2007, pokaždé v množství nejméně 0,5 kg heroinu (celkově tedy v množství minimálně 2 kg drogy heroin).

Taková skutková zjištění podle přesvědčení Nejvyššího soudu odůvodňují nejen závěr o naplnění znaku „větší rozsah“ ve smyslu § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák., event. „značný rozsah“ ve smyslu § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, jehož aplikace se dovolávala obviněná, nýbrž i závěr o naplnění znaku „velký rozsah“ podle § 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku, jak uvedl ostatně již odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku (srov. jeho strany 35 a 36) a ve shodě s ním též státní zástupce v rámci vyjádření k dovolání. To vše platí bez ohledu na skutečnost, že konkrétní obsah base heroinu v prodávané látce nebyl orgány činnými v trestním řízení v případě skutku pod bodem I. přesně zjištěn a ve skutkových zjištěních uveden. V této souvislosti nutno ve shodě se soudy nižšího stupně podotknout, že kupující byli osobami znalými drogové problematiky, tudíž nepochybně dobře věděli, jakou látku si od obviněných kupují a uměli si ji zkontrolovat. Nelze tudíž pochybovat o tom, že obvinění jim opakovaně prodávali heroin v kvalitě pro obě strany obvyklé.

Zbývá tedy vyřešit otázku časové působnosti trestních zákonů, na jejímž základě bude moci Nejvyšší soud zaujmout jednoznačné stanovisko k námitce dovolatelky vztahující se k nesprávné aplikaci příslušných ustanovení trestního zákona (namísto trestního zákoníku).

K uvedené problematice je zapotřebí uvést, že otázku kolize dvou v úvahu přicházejících, ačkoli z časového hlediska odlišných právních úprav (v konkrétním případě zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů) obecně řeší ustanovení o tzv. časové působnosti zákona.

Jelikož posuzovaná trestná činnost obviněné se datuje do období listopadu 2006 až ledna 2007 (v této době byl účinný trestní zákon), avšak oba soudy nižšího stupně rozhodovaly ve věci po 1. 1. 2010, tedy již za účinnosti trestního zákoníku, musely přednostně vyřešit otázku, který z těchto zákonů použít. Z tohoto hlediska má zásadní význam ustanovení § 2 odst. 1 trestního zákoníku, podle kterého se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Smyslem této právní úpravy je určit, kterého zákona se na posuzovaný případ použije, jestliže v mezidobí od spáchání činu (skutku) do rozhodnutí o něm došlo ke zrušení nebo změně zákona účinného v době spáchání trestného činu (skutku). [Lze dodat, že v trestním zákoně uvedenou problematiku zcela totožně upravoval § 16 odst. 1 (srov. též čl. 40 Listiny základních práv a svobod).]

Z citovaných ustanovení vyplývá, že byl-li čin spáchán za účinnosti zákona už zrušeného, je podmínkou toho, aby pachatel mohl být uznán vinným činem, který je předmětem trestního řízení, že takový čin naplňuje všechny znaky jak některého ustanovení zákona účinného v době spáchání, tak některého ustanovení zákona pozdějšího (srov. rozhodnutí publikované pod č. 44/1970 Sb. rozh. trest.). Rozhodující není pojmenování trestného činu, nýbrž materiální obsah jednání pachatele. Dále je třeba při úvaze o použití § 2 odst. 1 vždy posoudit, zda použití nového zákona jako celku, tzn. jak z hlediska ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákoníku, je pro pachatele příznivější (srov. rozhodnutí publikovaná pod č. 19/1962, 35/1962 a 11/1991 Sb. rozh. trest.). Použití nového práva je pro pachatele příznivější tehdy, jestliže jeho ustanovení – posuzována jako celek – skýtají výsledek pachateli příznivější než právo dřívější (srov. rozhodnutí publikovaná pod č. 73/1951, 76/1951 Sb. rozh. trest.).

Současně platí, že pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího trestního zákona by bylo pro pachatele příznivější, je rozhodující celkový výsledek z hlediska trestnosti posuzovaného činu, jehož

by bylo dosaženo při aplikaci zákona účinného v době spáchání činu a zákona pozdějšího. Jestliže okolnosti vztahující se ke spáchání činu a k osobě pachatele jsou stejně významné podle nové i dřívější trestně právní úpravy, pak pro závěr, který z posuzovaných trestních zákonů je ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 část věty za středníkem trestního zákoníku, resp. § 16 odst. 1 část věty za středníkem tr. zák. pro pachatele příznivější, je rozhodující srovnání trestních sazeb uvedených v posuzovaných zákonech a trestů, které lze na jejich základě uložit (srov. rozhodnutí publikované pod č. 11/1991 Sb. rozh. trest.).

Pro otázku, kterého souhrnu trestněprávních norem bude použito, je – jak již bylo řečeno výše – rozhodující porovnání, které z těchto různých posouzení je jako celek pro pachatele příznivější. Pachatelův skutek se posuzuje podle toho práva, jehož použití je pro obviněného příznivější, a to bez rozdílu, zda jde podle dřívějšího a pozdějšího práva o stejné či různé skutkové podstaty. Přitom se použije ve všech směrech buď jen práva platného v době činu, anebo jen práva pozdějšího (srov. rozhodnutí publikované pod č. 32/1951 Sb. rozh. trest.). Platí zásada, že dřívějšího nebo nového zákona je vždy třeba užít jako celku. Pokud bude po zvážení jednotlivých souborů trestněprávních norem přicházet v úvahu posouzení činu jakožto trestného činu a uložení trestu, bude pak rozhodující druh a výměra v úvahu přicházejících trestů (srov. Právní rozhledy, 1997, č. 12, s. 641-642). Při úvahách o větší či menší příznivosti posouzení činu pro pachatele budou v případě, kde přichází v úvahu uložení trestu odnětí svobody, hrát roli horní a dolní hranice sazby trestu odnětí svobody. Při zásadně stejné povaze a závažnosti činu bude příznivějším právním posouzením takové, které má nižší horní i dolní hranici zákonné trestní sazby, nebo alespoň nižší horní hranici sazby. Je-li však posuzovaný čin trestným činem nižší závažnosti, není vyloučeno, že příznivější výsledek pro pachatele bude mít právní posouzení podle ustanovení obsahujícího sice sankci odnětí svobody s vyšší horní hranicí, které však na rozdíl od druhého ustanovení umožňuje, aby v daném případě byl uložen jiný mírnější druh trestu (alternativní trest), jehož uložení druhé ustanovení s mírnější horní hranicí neumožňuje.

Tato teoretická východiska jsou v obecné rovině použitelná i v současné době. Použití nového práva je třeba posuzovat jako celek, a to tak, aby bylo zřejmé, jaký konečný výsledek je pro pachatele příznivější. V tomto směru je tudíž nutné hodnotit dřívější a pozdější zákon jak z hlediska ustanovení zvláštní části trestního zákoníku (resp. trestního zákona), tak i se zřetelem k ustanovením jeho obecné části a nelze se omezit jen na porovnání horní hranice příslušné sazby trestu odnětí svobody, která je stanovena za spáchaný trestný čin. Posouzení trestnosti činu spáchaného do 31. 12. 2009 podle nového trestního zákoníku není pro pachatele příznivější mimo jiné ani tehdy, jestliže sice trestní zákoník stanoví na posuzovaný trestný čin nižší sazbu trestu odnětí svobody než trestní zákon, pokud se ovšem tato sazba odvíjí od takové okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, ke které – i když by byla formálně naplněna – soud nebude podle § 88 odst. tr. zák. v konkrétním případě přihlížet, takže použije mírnější právní kvalifikaci podle trestního zákona spojenou s ještě nižší sazbou trestu odnětí svobody, než jakou stanoví trestní zákoník (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 5 Tz 50/2010, publikovaný v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2011, sešit 71, pod č. T 1338).

Při aplikaci těchto teoretických postulátů na posuzovaný případ je třeba zdůraznit, že dovolatelka byla pravomocně uznána vinnou pro dispozice s psychotropními a omamnými látkami (ve výroku rozsudku slovně vyjádřeno, že „společně prováděli obchody s heroinem“). Takové jednání je nepochybně trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy i podle nové (resp. současné) právní úpravy, konkrétně (přinejmenším) podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku. To ostatně obviněná v podaném dovolání ani nikterak nezpochybnila.

V tomto kontextu je vhodné porovnat rovněž trestní sazby těch trestných činů, které v posuzované věci přicházely v úvahu.

Podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. může být pachatel odsouzen odnětím svobody na dvě léta až deset let, spáchá-li takový čin ve větším rozsahu.

Podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku může být pachatel odsouzen na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve značném rozsahu a ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Podle § 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku může být pachatel odsouzen na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve velkém rozsahu.

Jak již bylo uvedeno shora, po srovnání jednotlivých souborů trestněprávních norem je nepochybné, že jedním ze zásadních kritérií pro zhodnocení, která z právních úprav je pro obviněnou příznivější, je porovnání trestů, které by jí mohly být při použití zákonů jako celků za konkrétních posuzovaných okolností uloženy.

Původní právní úprava podle ustanovení § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. stanovovala trest odnětí svobody na dvě léta až deset let bez možnosti alternativ, zatímco právní úprava platná od 1. 1. 2010, tedy podle ustanovení § 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku, jehož by v případě aplikace novějšího právního předpisu vzhledem k množství prodané drogy muselo být použito, stanovuje trest odnětí svobody na osm až dvanáct let s možnou alternativou trestu propadnutí majetku.

S ohledem na výše rozvedené úvahy lze dát obviněné za pravdu v té části dovolání, v níž namítla, že právní úprava pozdější aplikovaná soudem prvního stupně, tedy podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, je v porovnání se skutkovou podstatou trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. příznivější (vhledem k možnosti uložení samostatného alternativního trestu propadnutí majetku). Jelikož však soud tuto právní kvalifikaci nezvolil správně, neboť obviněná zjištěným jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu (zločinu) podle § 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku (s ohledem na množství distribuované drogy, jak bylo rozvedeno shora), nelze než uzavřít, že soud druhého stupně postupoval zcela správně a v souladu se zákonem, pokud její jednání posoudil podle právní úpravy obsažené v § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. (účinného do 31. 12. 2009).

Lze tak uzavřít, že pokud by obviněná podala dovolání pouze z těchto důvodů, Nejvyšší soud by je musel odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Dovolatelka však uplatnila ještě dovolací důvod vymezený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Ten je dán tehdy, jestliže obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

Má-li dojít k naplnění tohoto dovolacího důvodu, musí být v dovolání namítána existence jedné z jeho dvou alternativ, tedy že došlo buď k uložení nepřípustného druhu trestu, nebo k uložení druhu trestu sice přípustného, avšak mimo zákonnou trestní sazbu. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 31 až § 34 tr. zák. a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani žádného jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (srov. rozhodnutí publikované pod č. 22/2003 Sb. rozh. trest.).

Obviněná prostřednictvím posledně citovaného dovolacího důvodu brojila proti druhu uloženého trestu a domáhala se (mimo jiné) zrušení výroku rozsudku soudu druhého stupně, jímž byl s odkazem na ustanovení § 51 odst 1 tr. zák. vysloven trest propadnutí majetku do výše 10.000.000,- Kč, který byl uložen jako společný trest jí a jejímu manželovi S. S., a to s ohledem na existenci společného

jmění manželů.

Jakkoliv by se mohlo jevit, že takto vymezené dovolací námitky jsou pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. jen obtížně podřaditelné (formální předpoklady pro uložení tohoto druhu trestu uvedené v ustanovení § 51 odst. 1 tr. zák. totiž byly v zásadě splněny), Nejvyšší soud přesto dospěl k závěru, že zákonné podmínky pro případné odmítnutí dovolání jako celku [např. z důvodu uvedeného v ustanovení § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.] splněny nejsou, neboť dovolatelka svým podáním napadla uložený společný trest propadnutí majetku do výše 10.000.000,- Kč, který považovala za nepřípustný co do jeho druhu. Za této situace se Nejvyšší soud zmíněnými námitkami zabýval a podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost této části napadeného rozhodnutí v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení této části napadeného rozhodnutí předcházející. Uplatněné námitky shledal opodstatněnými.

Z výrokové části dovoláním napadeného rozsudku soudu druhého stupně je zřejmé, že trest propadnutí majetku podle § 51 odst. 1 tr. zák. byl dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi uložen jako trest společný. Trestní zákon (stejně jako trestní zákoník) však jednoznačně vychází ze zásady individualizace ukládaných trestů a neumožňuje uložení jednoho trestu společně několika osobám (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 178/2004, publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2004, Svazek 6, pod č. T 697). Učinil-li tak i přesto odvolací soud, postupoval zjevně v rozporu se zákonem. Za situace, kdy zákon nezná žádný společný trest (nelze zaměňovat s ustanovením § 37a tr. zák., resp. s ustanovením § 45 trestního zákoníku o ukládání společného trestu za pokračování v trestném činu, neboť takový trest je ukládán jedinému obviněnému), je přitom třeba mít za to, že takto uložený trest – v daném případě trest propadnutí majetku – je nepřípustným druhem trestu. V souvislosti s jeho ukládáním odvolací soud tedy evidentně pochybil.

Trestem propadnutí majetku podle § 51 odst. 1 tr. zák. může být postižen buď veškerý majetek pachatele trestného činu nebo jeho část, kterou mohou být například i jeho pohledávky. Předpokladem toho je, že jej soud odsuzuje k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Výrok o propadnutí majetku však může dopadat jen na jeho vlastní majetek (§ 52 tr. zák.). Nutno mít přitom na paměti, že do něj nepatří ty majetkové hodnoty, které získal trestnou činností, protože vlastnické právo ani žádné jiné majetkové právo nelze trestným činem nabýt. V tomto ohledu se právní režim ukládání trestu propadnutí majetku liší od právního režimu ukládání trestu propadnutí věci. Tak je tomu proto, že zákon umožňuje vyslovit též propadnutí věci získané trestným činem [srov. § 55 odst. 1 písm. c) tr. zák.], byť jinak obecně také stanoví požadavek, aby šlo o majetek obviněného (srov. § 55 odst. 2 tr. zák.).

Pokud tedy soud druhého stupně v projednávané věci uložil dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody i společný trest propadnutí majetku, nelze takový výrok už ze shora uvedených důvodů považovat za správný a zákonný. Je tomu tak ale i proto, že odvolací soud si před svým rozhodnutím jednak náležitě neobjasnil všechny zákonné podmínky pro jeho uložení, jednak neprovedl dokazování v takovém rozsahu, aby mohl učinit závěr, že tyto podmínky jsou splněny. Určité rozpaky pak vzbuzuje i formulace uloženého trestu propadnutí majetku „do výše 10.000.000,- Kč“, neboť z ní není zřejmé, zda by dovolatelce a jejímu spoluobviněnému manželovi měl propadnout majetek ve výši 10.000.000,- Kč nebo ve výši (třeba i podstatně) nižší.

Současně je však třeba uvést, že z obecného hlediska uložení tohoto druhu trestu by zásadně nemohlo být považováno za odporující ustanovením § 51 a § 52 tr. zák., neboť oba obvinění byli napadeným rozsudkem uznáni vinnými ze spáchání závažného úmyslného trestného činu, jímž získali nebo se snažili získat majetkový prospěch a za nějž byli odsouzeni k nepodmíněnému trestu odnětí

svobody (evidentně přitom jednali jako spolupachatelé ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., byť to ve výroku ani odůvodnění napadeného rozsudku není explicitně vyjádřeno). Při jeho ukládání však odvolací soud dostatečně nezohlednil jednak zásadu individualizace trestů, když jej uložil jako trest společný, jednak materiální podmínky, jejichž naplnění je nezbytné pro to, aby mohl být tento druh trestu tomu kterému obviněnému uložen (především se zřetelem na konkrétní způsob a míru jejich účasti na trestné činnosti, s uvážením jejich individuálních majetkových a rodinných poměrů, vyživovacích povinností, apod.). V tomto směru lze přisvědčit vyjádření státního zástupce, že odvolací soud vůbec nezkoumal poměry dovolatelky z hlediska uložení právě této razantní majetkové sankce, zejména pokud současně postihl propadnutím majetku i jejího manžela. Takový postup se jeví i Nejvyššímu soudu jako rozhodnutí nepřijatelně formalistické, neadekvátní reálné rodinné situaci dovolatelky a ve svých důsledcích asociální, zvláště když se nabízelo postihnout majetkový prospěch dovolatelky jiným vhodným způsobem (např. uložením odpovídajícího peněžitého trestu spolu s náhradním trestem odnětí svobody).

Vzhledem k těmto skutečnostem Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněné P. S. je důvodné. Jelikož přicházelo v úvahu zrušení napadeného rozhodnutí, zabýval se i možností obdobného rozhodnutí ve prospěch ostatních spoluobviněných, kteří dovolání sice nepodali, ale napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto i o jejich odvolání. Podle § 265k odst. 2 věta in fine tr. ř. se totiž při rozhodování o dovolání použije přiměřeně ustanovení § 261 tr. ř. o beneficiu cohaesionis, a proto ve smyslu tohoto ustanovení i v dovolacím řízení platí, že prospívá-li důvod, z něhož rozhodl dovolací soud ve prospěch některého obviněného, také dalšímu spoluobviněnému, rozhodne dovolací soud vždy též v jeho prospěch. Vzhledem k tomu, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem byl podle § 51 odst. 1 tr. zák. uložen trest propadnutí majetku do výše 10.000.000,- Kč nejen jmenované obviněné, ale i jejímu manželovi – spoluobviněnému S. S., a dovolatelkou shora vytknutá vada ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. se týká nejen jí samotné, nýbrž i jmenovaného spoluobviněného, je splněna podmínka pro použití ustanovení § 265k odst. 2 věta in fine tr. ř. ve spojení s § 261 věta první tr. ř. Rovněž jemu totiž prospívá důvod, pro který dovolací soud rozhodl ve prospěch obviněné P. S.

Nejvyšší soud proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010, částečně zrušil, a to v celém výroku o trestech uložených obviněným P. S. a S. S. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poté podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Po tomto rozhodnutí se věc vrací do stadia řízení před odvolacím soudem, který je při novém rozhodnutí ve věci vázán právním názorem v tomto usnesení vysloveným (srov. § 265s odst. 1 tr. ř.). Současně je vhodné připomenout, že vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného obviněnou, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněných (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání, neboť vady napadeného rozhodnutí vytknuté dovoláním a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možno odstranit v řízení o dovolání ve veřejném zasedání.

Jelikož Nejvyšší soud zjistil, že obviněný S. S. v současné době vykonává ve V. V. trest odnětí svobody, musel zároveň podle § 265l odst. 4 tr. ř. rozhodnout o vazbě obviněného. Vykonávaný trest je trestem úhrnným, jenž mu byl uložen ve výměře osmi roků a šesti měsíců se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 23. 4. 2010, sp. zn. 2 T 245/2008, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 4 To 240/2010. Právě zmíněný výrok o trestu z posledně citovaného rozsudku soudu druhého stupně

Nejvyšší soud na základě dovolání podaného obviněnou P. S. zrušil z důvodu tzv. beneficia cohaesionis podle § 261 tr. ř. také ohledně tohoto obviněného.

Obviněný S. S. se před výkonem uvedeného trestu odnětí svobody nacházel ve vazbě, do níž byl vzat již v přípravném řízení z důvodů uvedených v § 67 písm. a), b), c) tr. ř. (stalo se tak usnesením Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 12. 2007, č.j. 40 Nt 679/2007-27, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 1. 2008, č.j. 6 To 42/2008-65). V průběhu trestního řízení sice vazební důvod podle § 67 písm. b) tr. ř. odpadl, nicméně i po vyhlášení odsuzujícího rozsudku (v té době nepravomocného) Okresní soud v Teplicích usnesením ze dne 7. 5. 2010, č.j. 2 T 245/2008-3022, které nabylo právní moci dne 18. 5. 2010, podle § 74 odst. 4, 6 tr. ř. vyslovil, že obviněný se ponechává ve vazbě, přičemž v odůvodní tohoto rozhodnutí mimo jiné uvedl, že „… vazební důvod dle § 67 písm. c) tr. ř. zůstává nadále dán, kdy ani předchozí odsouzení za obdobnou trestnou činnost obviněnému nezabránilo v jejím dalším páchání, … vazební důvod dle § 67 písm. a) tr. ř. je dán nyní ještě výrazněji, neboť obviněnému byl uložen poměrně vysoký trest odnětí svobody …“.

Protože Nejvyšší soud dospěl k závěru, že u obviněného S. S. uvedené vazební důvody existují i po rozhodnutí uvedeném v bodě I. tohoto usnesení, vyslovil v jeho bodě II., že podle § 265l odst. 4 tr. ř. se tento obviněný bere do vazby právě z důvodů uvedených v § 67 písm. a), c) tr. ř.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada škody
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Zajištění věci (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastupování zmocněncem (exkluzivně pro předplatitele)
- Slyšení ve vazebním řízení
- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného
- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)